

අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත
ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක
අධ්‍යයනයක්

භාලීපන්දෙනිය හේවගේ අශෝක කරුණාරත්න

අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ
පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්

හාල්පන්දෙනිය හේවගේ අශෝක කරුණාරත්න

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ පශ්චාත් උපාධි පීඨයේ දර්ශනගුරු
උපාධිය සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කරනු ලබන නිබන්ධයයි-2020

පිඳුම

පුරාණ මානව සංස්කෘතියට

පණ පෙවීමට

කැප වී සිටින

නවක මානව

සහාදයා වෙනුවෙන්...

උපාධි අපේක්ෂකයාගේ ප්‍රකාශය

මා විසින් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය, පශ්චාත් උපාධි පීඨයේ දර්ශනගුරි (පුරාවිද්‍යා) උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරනු ලබන “අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්” පර්යේෂණ නිබන්ධයට අදාළ පර්යේෂණ හා අධ්‍යයන කටයුතු මහාචාර්ය ජී.එම්.බණ්ඩාරනායක මහතාගේ ද, මහාචාර්ය ඇලෙක්සැන්ඩර් කපුකොටුව මහතාගේ ද, මහාචාර්ය ගාමිණී රණසිංහ මහතා යන අයගේ උපදේශකත්වය හා අධීක්ෂණය යටතේ සිදු කරන ලදී. මෙම නිබන්ධය මෙම විශ්වවිද්‍යාලයේ හෝ වෙනත් විශ්වවිද්‍යාලයක හෝ වෙනත් අධ්‍යාපන ආයතනයක කිසිදු ආකාරයක උපාධියක්/පිප්ලෝමාවක් සඳහා ඉදිරිපත් කොට නොමැති බව මෙයින් සහතික කරමි.

.....

එච්. එච්. ඒ. කරුණාරත්න.

2020 අගෝස්තු 24.

නිබන්ධ අධීක්ෂකගේ ප්‍රකාශය

“අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක් ” යන පර්යේෂණ මාතෘකාව යටතේ ඉදිරිපත් කරනු ලබන මෙම නිබන්ධය සඳහා අවශ්‍ය පර්යේෂණ හා අධ්‍යයන කාර්යයන් එච්.එච්.ඒ.කරුණාරත්න (ලියාපදිංචි අංක:1352SS2016002) විසින් අපගේ අධීක්ෂණය හා උපදේශකත්වය යටතේ සිදු කරන ලද අතර එය ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ පශ්චාත් උපාධි පීඨයේ දර්ශනශූරී (පුරාවිද්‍යා) උපාධිය පිරිනැමීම සඳහා යෝග්‍ය බව තහවුරු කරමි.

- 1. උපදේශක
මහාචාර්ය ජී.එම්.බණ්ඩාරනායක
භූගෝල විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය 2020 අගෝස්තු 24
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
ගංගොඩවිල

- 2. උපදේශක
මහාචාර්ය ඇලෙක්සැන්ඩර් කපුකොටුව
ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය 2020 අගෝස්තු 24
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
ගංගොඩවිල

- 3. උපදේශක
මහාචාර්ය ගාමිණී රණසිංහ
ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය 2020 අගෝස්තු 24
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
ගංගොඩවිල

පටුන

පටුන	i
ජායාරූප නාමාවලිය.....	vii
වගු නාමාවලිය.....	ix
සැලසුම් නාමාවලිය.....	xi
සිතියම් නාමාවලිය.....	xv
ප්‍රස්තාර නාමාවලිය.....	xvi
හැකුළුම්.....	xvii
පෙරවදන.....	xix
සංකේපය.....	xxii
පළමු පරිච්ඡේදය: හැඳින්වීම.....	1
1.1. පර්යේෂණ අවකාශය.....	1
1.2. පර්යේෂණ අරමුණ හා උප අරමුණු.....	38
1.3. පර්යේෂණ ගැටලුව හා උප ගැටලු.....	39
1.4. විෂය පථය හා සීමා.....	39
දෙවන පරිච්ඡේදය: සාහිත්‍ය විමර්ශනය.....	43
2.1. ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ වාරි කර්මාන්තය හා ජනාවාස බිහිවීම සඳහා බලපෑ භූ විද්‍යාත්මක පසුබිම.....	43
2.2. යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත කලාපයේ වාරි කර්මාන්තය	51
2.2.1 යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත කලාපයේ වාරි කර්මාන්ත කටයුතුවල ආරම්භය හා විකාශනය.....	53
2.2.2 වැව් වර්ගීකරණය.....	62
2.2.3 යෝධ ඇළ ග්‍රාමීය වැව් ආශ්‍රිත ජල කළමනාකරණය.....	65

2.3.	ඇළ මාර්ග අධ්‍යයනය.....	70
2.3.1	ඇළ මාර්ගවල ඓතිහාසික විකාශනය.....	70
2.3.2	ඇළ මාර්ග වර්ගීකරණය.....	75
2.3.3	යෝධ ඇළ මාර්ග හඳුනා ගැනීම හා එහි වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ....	80
2.4	අනුරාධපුර යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ජනාවාස	93
2.5	යෝධ ඇළ තදග්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	100
2.5.1	තිසාවැව තදග්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	101
2.5.2	අභයවැව තදග්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	107
2.6	යෝධ ඇළ මඟින් පෝෂිත එල්ලංගා වැව් පද්ධතිය.....	117
2.6.1	එල්ලංගා ආශ්‍රිත ජනාවාසවල අනුක්‍රමිකතා.....	118
2.6.2	එල්ලංගාව ආශ්‍රිත භූගත ජල කළමනාකරණය.....	129
	තුන්වන පරිච්ඡේදය: පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය.....	135
3.1	පර්යේෂණයේ සංකල්පීය රාමුව.....	135
3.2	පර්යේෂණ සැලැස්ම.....	137
3.3	න්‍යායාත්මක පසුබිම.....	138
3.4	අධ්‍යයන ක්‍ෂේත්‍රය.....	150
3.5	නියැඳිකරණය.....	151
3.5.1	නියැඳි ගණනය කිරීම	152
3.6	දත්ත රැස් කිරීම.....	157
3.6.1	යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය.....	158
3.6.1.1	ජනාවාස (ක්‍ෂේත්‍ර ගවේෂණය).....	159
3.6.1.2	ජල කළමනාකරණ (ක්‍ෂේත්‍ර ගවේෂණය).....	161

3.6.2	යෝධ ඇළ තදබින කලාපයේ ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය.....	163
3.6.2.1	තිසාවැව තදබින කලාපය.....	163
3.6.2.2	අභයවැව තදබින කලාපය.....	165
3.6.3	පැරණි යෝධ ඇළ ගමන් මාර්ගය තහවුරු කිරීම සඳහා	
	කේන්ද්‍ර ගවේෂණ.....	166
3.6.3.1	ගුවන් ඡායාරූප අධ්‍යයනය	168
3.6.3.2	පද්ධති වැව්.....	170
3.6.3.3	සමෝච්ච රේඛා.....	172
3.7	දත්ත විශ්ලේෂණය.....	173
3.7.1	යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය.....	173
3.7.2	යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය.....	176
3.7.2.1	ගැටිති කොටස් නිවැරදි ව ස්ථානගත කිරීම.....	177
3.7.2.2	විශ්කම්භ මාපකය භාවිත කිරීම.....	177
3.7.2.3	උස ලබා ගැනීමේ ක්‍රමවේදය.....	178
3.7.3	යෝධ ඇළ ගමන් මාර්ගය තහවුරු කිරීම.....	180
3.7.4	භූ විද්‍යා තොරතුරු පද්ධතිය භාවිතය.....	182
3.7.5	පාංශු අණුක විශ්ලේෂණ ක්‍රමය.....	184
3.7.6	මධ්‍යන්‍ය මුහුදු මට්ටම් උස ගණනය කිරීම.....	185
3.7.7	සමෝච්ච රේඛා තහවුරු කර ගැනීමේ ක්‍රමවේදය.....	187

හතරවන පරිච්ඡේදය: ප්‍රතිඵල	189
4.1 යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ජනාවාස හා වාරි කර්මාන්තය.....	189
4.1.1. පූර්ව වාරි කර්මාන්ත (පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ සිට මූල ඓතිහාසික අවධිය දක්වා).....	189
4.1.2. ග්‍රාමීය වැව් ආශ්‍රිත ජල කළමනාකරණය (මූල ඓතිහාසික අවධියේ සිට ඓතිහාසික අවධියේ ආරම්භය දක්වා)	199
4.2 යෝධ ඇළ “දිගුවැවක්” ලෙස හඳුනා ගැනීමේ වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ.....	205
4.2.1 සොරොව්.....	207
4.2.2 දියකළිය.....	212
4.2.3 භූගත ජල මට්ටම පාලන තාක්ෂණික ශිල්පක්‍රම.....	220
4.2.4 යෝධ ඇළ මඟින් පෝෂිත අන්තර් ඇළ මාර්ග.....	226
4.2.5 බැම් සාධක තහවුරු කර ගැනීම හා භූ විෂමතාව පිහිටීම අධ්‍යයනය....	231
4.3. පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා	252
4.3.1. යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ජනාවාස	259
4.3.2. ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටාව.....	262
4.3.3. තිසාවැව හා අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස අධ්‍යයනය.....	269
4.3.3.1 තිසාවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	270
4.3.3.2 අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	279
4.4 පද්ධති වැව් අනාවරණය කර ගැනීම.....	284
4.4.1 උඩාවත පද්ධති වැව්.....	286
4.4.2 යටාවත පද්ධති වැව්.....	291
4.4.3 පද්ධති වැව් ආශ්‍රිත ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා තහවුරු කිරීම.....	301

4.5 අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ගමන් මාර්ග තහවුරු කිරීම.....	303
4.5.1 කලාවැවේ සිට මහඉලුප්පල්ලම දක්වා.....	305
4.5.2 මහඉලුප්පල්ලමේ සිට ඉටුවත්ත දක්වා.....	308
පස්වන පරිච්ඡේදය: සාකච්ඡාව.....	327
5.1 ජල කළමනාකරණය හා වාරි තාක්ෂණික ශිල්ප ක්‍රම.....	327
5.1.1 යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර ජල කළමනාකරණය.....	327
5.1.2 යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත වාරි තාක්ෂණික ශිල්ප ක්‍රම.....	338
5.1.2.1 ඉවුරු හෙවත් බැම්.....	340
5.1.2.2 සොරොව්.....	343
5.1.2.3 ජල පෝෂක කලාපය.....	346
5.1.2.4 දියකලිය.....	347
5.1.2.5 භූගත ජල මට්ටම පාලන තාක්ෂණික ශිල්ප ක්‍රමවේද.....	353
5.2 තදාශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස.....	359
5.2.1 තිසාවැව.....	358
5.2.2 අභයවැව.....	366
5.3 පැරණි යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ ජනාවාස ව්‍යාප්තිය.....	370
5.3.1 යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර ජනාවාස.....	371
5.3.2 පැරණි යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු ජනාවාස.....	375
5.4 පද්ධති වැව්	382
5.4.1 යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු එල්ලංගා පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	383
5.4.2 එල්ලංගාව හා ජනාවාස.....	389
5.5. යෝධ ඇළ නිර්මාණ අවධි තහවුරු කිරීම	395

සමාලෝචනය හා නිර්දේශය 403

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

ජායාරූප නාමාවලිය

සිතියම් නාමාවලිය

ඇමුණුම්

ජායාරූප නාමාවලිය

සිව්වන පරිච්ඡේදය

ජායාරූප අංක 01-ග්‍රාමීය වැවක ක්ෂුද්‍ර වාරි කර්මාන්තවල සංවිධානය.....	190
ජායාරූප අංක 02-කැලේවැව හෙවත් වැටිවැව.....	191
ජායාරූප අංක 03-කුළුවැව.....	191
ජායාරූප අංක 04-පූර්වයේ ජලය කළමනාකරණය කිරීමට භාවිත පහස් හෙවත් පොකුණු.....	189
ජායාරූප අංක 05- කෝන්වැව ඉහළින් යෝධ ඇළ ගමන් කරන ආකාරය.....	198
ජායාරූප අංක 06-පෙරහණ ලෙස භාවිත ලදු කැළෑ ප්‍රදේශය.....	201
ජායාරූප අංක 07-කිරලෝගමවැව ඉස්වැටිය හෙවත් පෝටා වැටිය.....	203
ජායාරූප අංක 08-තිස්බඹ හෙවත් ජනාවාස ගොඩැල්ල	204
ජායාරූප අංක 09-කට්ටකඩුව.....	205
ජායාරූප අංක 10-කුට්ටිකුලමවැවට යෝධ ඇළ මඟින් ජලය ලබාදුන් සොරොච්....	209
ජායාරූප අංක 11-අලුත්වැවට යෝධ ඇළය මඟින් ජලය ලබාදුන් සොරොච්.....	209
ජායාරූප අංක 12-ඉහළගමවැවට යෝධ ඇළ මඟින් ජලය ලබාදුන් සොරොච්.....	210
ජායාරූප අංක 13-පහළ කෘෂිකාර්මික ප්‍රදේශවලට ජලය ලබාදීමට භාවිත සොරොච්වක්.....	211
ජායාරූප අංක 14-මහඉලුප්පල්ලම දියකලියේ පාෂාණ රැන්ද.....	214
ජායාරූප අංක 15-අමුණුකොළය දියකලිය අවශේෂ.....	215
ජායාරූප අංක 16-වම් ඉවුරක කොටස්.....	224
ජායාරූප අංක 17-දකුණු ඉවුර දියගිල්ම ලෙස ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය.....	224
ජායාරූප අංක 18-එල්ලංගාවේ අවසාන වැව් ජලය කලා ඔයට ජාලගත වන කොනින්ති ඇළ	240
ජායාරූප අංක 19-කෝන්වැවට ඉහළින් යෝධ ඇළ ගමන් ස්වරූපය.....	247

ජායාරූප අංක 20-අලුත්වැව කන්දෙන් ලැබුණ ලෙන් ලිපිය	257
ජායාරූප අංක 21-මච්ඡාගම මෙගලිතික සුසාන.....	260
ජායාරූප අංක 22-නෙළුමුව ප්‍රදේශයේ ලැබුණ මෙගලිතික සුසාන.....	262
ජායාරූප අංක 23-උසින් නිර්මාණය කර ඇති මහලුප්පල්ලම බැමි සාධක.....	308
ජායාරූප අංක 24-පුලියන්කුලම ප්‍රදේශයේ ශේෂව ඇති යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්ත කටයුතු	310
ජායාරූප අංක 25-යෝධ ඇළ වක්‍රාකාරව ගමන් කරන ස්ථානයක්.....	310
ජායාරූප අංක 26-පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජය ගඟ එක්ව ගමන් කරන ස්ථාන	310
ජායාරූප අංක 27-අලුත්වැව හරහා ගමන් කරන යෝධ ඇළ.....	311
ජායාරූප අංක 28-කුට්ටිකුලමවැව හා යෝධ ඇළ ගමන් මාර්ගය.....	311
ජායාරූප අංක 29-කුඩාවැව හා යෝධ ඇළ	312
ජායාරූප අංක 30-අලුත්වැවට යෝධ ඇළ සම්බන්ධ වන ස්ථානය.....	313
ජායාරූප අංක 31-මැදගම ප්‍රදේශයේ ශේෂව ඇති යෝධ ඇළ නටබුන්.....	313
ජායාරූප අංක 32-ඇඳගල ප්‍රදේශයේ ශේෂව ඇති යෝධ ඇළ නටබුන්.....	313
ජායාරූප අංක 33-යකල්ලේගම ප්‍රදේශයේ යෝධ ඇළ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	314
ජායාරූප අංක 34-යකල්ලේගම ප්‍රදේශයේ දී යෝධ ඇළට සිදුව ඇති මානව බලපෑම්.....	314
ජායාරූප අංක 35-අමුණුකොළය හා නව ජයගඟ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	315
ජායාරූප අංක 36-කෝන්වැව හා යෝධ ඇළගමන් ස්වරූපය.....	316
ජායාරූප අංක 37-කෝන්වැව හා යෝධ ඇළ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	319
ජායාරූප අංක 38-කෝන්වැව ගම්මානයේ යෝධ ඇළ නටබුන්.....	319
ජායාරූප අංක 39-ඉහළගම ගම්මානය තුළ යෝධ ඇළ ස්වරූපය.....	323
ජායාරූප අංක 40-බටුවත්ත ප්‍රදේශයේ දී යෝධ ඇළ ශේෂව ඇති කොටස්.....	325

වගු නාමාවලිය

දෙවන පරිච්ඡේදය

වගු අංක 01 - අනුරාධපුර ඇතුළුව පනාවාස අවධි හඳුනා ගැනීම.....	109
වගු අංක 02 - ජල පෝෂක ප්‍රදේශ.....	125
වගු අංක 03(1) - භූගත ජලයේ ක්‍රියාකාරීත්වයට පාෂාණ ස්තරවල බලපෑම.....	132
වගු අංක 03(11) - භූගත ජලයේ බලපෑමට භූමියේ බෑවුම් ස්වභාවයේ බලපෑම.....	133

තුන්වන පරිච්ඡේදය

වගු අංක 04 - පර්යේෂණයේ සංකල්පීය රාමුව.....	136
වගු අංක 05- පර්යේෂණ සැලැස්ම.....	137
වගු අංක 05(1)- ජනාවාස සඳහා බලපාන සමාජ සංස්ථා.....	139
වගු අංක 05(11)- සංස්කෘතිය සංකීර්ණ වීම සමඟ පරිසරය වෙනස් වන අයුරු.....	140
වගු අංක 05(111)- ජනාවාස හා වාරි සංස්කෘතිය ගොඩනැගීම සඳහා ස්වභාවික සම්පත්වල බලපෑම.....	131
වගු අංක 06 - යෝධ ඇළ බිහිවීමට අත්තර් පද්ධතිවල බලපෑම.....	146
වගු අංක 07- මැටි බඳුන් වාර්තා කරන ක්‍රමවේදය.....	161

සිව්වන පරිච්ඡේදය

වගු අංක 08 - යෝධ ඇළ නිර්මාණය වීමට පූර්ව ඵල්ලංගා පද්ධති.....	192
වගු අංක 09- ග්‍රාමීය වැව් ආශ්‍රිතව හඳුනාගත් වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ.....	199
වගු අංක 10 - යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ග්‍රාමීය වැව්වල ජල පෝෂක ප්‍රදේශ..	202
වගු අංක 11 - යෝධ ඇළ සොරොච්චි හා ස්ථානගත පිහිටීමවල මුහුදු මට්ටම් අගයන්.....	207
වගු අංක 12 - යෝධ ඇළට සම්බන්ධ දියකලිය හා වැවේ ක්‍රියාකාරීත්වය.....	216
වගු අංක 13- පැරණි යෝධ ඇළ කොටස්වල ගැඹුර හා පළල.....	221
වගු අංක 14 - යෝධ ඇළෙන් ආරම්භ වන අත්තර් ඇළ මාර්ග.....	228

වගු අංක 15 - යෝධ ඇලෙන් ආරම්භ වන අන්තර් ඇල මාර්ග හා වැව්.....	229
වගු අංක 16 - යෝධ ඇල මධ්‍යන්‍ය මුහුදු මට්ටම් උස.....	232
වගු අංක 17 - යෝධ ඇල බැම්මවල පාංශු ව්‍යුහය.....	241
වගු අංක 18 - පාංශු සාම්පල වර්ණය හා සංයුතිය.....	243
වගු අංක 19 - යෝධ ඇල දකුණු ඉවුර ගවේෂණය දී අනාවරණය කරගත් ජනාවාස.....	153
වගු අංක 20 - යෝධ ඇල උඩාවත (වම් පසින්) ව්‍යාප්ත වූ ජනාවාස.....	254
වගු අංක 21 - යෝධ ඇල අන්තර් කලාපයේ ජනාවාසවලින් හමු වූ මැටි බඳුන් වර්ගීකරණය.....	255
වගු අංක 22 - තිසාවැව ආශ්‍රිත ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා I	273
වගු අංක 23 - තිසාවැව ආශ්‍රිත ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා II	276
වගු අංක 24 - අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ජනාවාස.....	280
වගු අංක 25 - අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ පූර්ව ඓතිහාසික ජනාවාස.....	280
වගු අංක 26 - අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපයේ ඓතිහාසික ජනාවාස.....	281
වගු අංක 27 - කලාවැවේ සිට මහඉලුප්පල්ලම දක්වා උඩාවත පද්ධති වැව්.....	286
වගු අංක 28 - මහඉලුප්පල්ලමේ සිට බටුවත්ත දක්වා උඩාවත පද්ධති වැව්.....	290
වගු අංක 29 - බටුවත්ත සිට තිසාවැව දක්වා උඩාවත ජනාවාස.....	290
වගු අංක 30 - කලාවැව සිට මහඉලුප්පල්ලම දක්වා යටාවත පද්ධති වැව්.....	291
වගු අංක 31 - මහඉලුප්පල්ලම සිට බටුවත්ත දක්වා යටාවත වැව්	293
වගු අංක 32 - බටුවත්ත සිට තිසාවැව දක්වා යටාවත පද්ධති වැව්.....	298
වගු අංක 33 - කලාවැවේ සිට තිසාවැව දක්වා උඩාවත හා යටාවත ජනාවාස.....	302
පස්වන පරිච්ඡේදය	
වගු අංක 34 - යෝධ ඇල ඓතිහාසික භූමි දර්ශනයේ ආරම්භය හා විකාශනය ...	401

සැලසුම් නාමාවලිය

තුන්වන පරිච්ඡේදය

සැලසුම් අංක 01- කාලානුරූපව යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ	
ජනාවාස ව්‍යාප්තිය.....	148
සැලසුම් අංක 02- අධ්‍යයන ප්‍රදේශය.....	150
සැලසුම් අංක 03- නියැදි වර්ගීකරණය.....	152
සැලසුම් අංක 04- නියැදි රැස් කිරීම.....	155
සැලසුම් අංක 05 (I), පතස් වාර්තා කිරීමේ ක්‍රමවේදය.....	162
සැලසුම් අංක 05- ඇළ මාර්ගයේ මිනුම් ලබාගත් ක්‍රමවේදය.....	168
සැලසුම් අංක 06- මැටි බඳුන් සැලසුම් ඇදීමේ දී ගැටිති කොටස් නිවැරදිව	
ස්ථානගත කිරීම.....	177
සැලසුම් අංක 07- මැටි බඳුන් සැලසුම් ඇදීමේ දී විශ්කම්භ මාපකය භාවිතය.....	177
සැලසුම් අංක 08- මැටි බඳුන් සැලසුම් ඇදීමේ දී උස ලබාගැනීම.....	178
සැලසුම් අංක 09- මැටි බඳුන් සැලසුම් ඇදීමේ දී පිටත මිනුම් ලබාගැනීම.....	178
සැලසුම් අංක 10- මැටි බඳුන් සැලසුම් ඇදීම.....	179

සිව්වන පරිච්ඡේදය

සැලසුම් අංක 11(1), සොරොච් පිහිටි උන්නතාංශ.....	209
සැලසුම් අංක 11- ඇළ මාර්ගවේ සොරොච් ස්ථානගත කිරීම.....	211
සැලසුම් අංක 12- දියකලියේ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	214
සැලසුම් අංක 13- මහඉලුප්පල්ලම දියකලියේ පිහිටීම.....	215
සැලසුම් අංක 14- අමුණුකොළය දියකලියේ පිහිටීම.....	215
සැලසුම් අංක 15-මහඉලුප්පල්ලම දියකලියේ උන්නතාංශය සහිත මුහුදු	
මට්ටම්වල අගයන්.....	217
සැලසුම් අංක 16- මහඉලුප්පල්ලම දියකලියේ මධ්‍යන්‍ය මුහුදු උස මට්ටම අනුව	
බෑවුම්.....	219

සැලසුම් අංක 17- පැරණි යෝධ ඇළ කොටස්වල ගැඹුර හා පළල.....	222
සැලසුම් අංක 18- අමුණුකොළය ප්‍රදේශයේ දී නව ජයගඟ හා පැරණි යෝධ ඇළ ක්‍රියාකාරිත්වයේ භූගත ව්‍යුහය.....	225
සැලසුම් අංක 19- ඉහළගම ප්‍රදේශයේ දී නව ජයගඟ හා පැරණි යෝධ ඇළ.....	226
සැලසුම් අංක 20- ඉහළවැව සිට අලුත්වැව දක්වා පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම් ස්වරූපය.....	234
සැලසුම් අංක 21- අලුත්වැව සිට කෝන්වැව දක්වා පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම් ස්වරූපය.....	235
සැලසුම් අංක 22- කෝන්වැව ගම්මානයේ දී පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම් ස්වරූපය.....	236
සැලසුම් අංක 23- දිවුල්වැව හා කිරිමැටියාව වැව ආශ්‍රිතව පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම්.....	237
සැලසුම් අංක 24- නෙළුමැවේ දී පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම් ස්වරූපය.....	238
සැලසුම් අංක 25- රත්මලේ දී පැරණි යෝධ ඇළ ඉවුරුවල බැවුම් ස්වරූපය.....	239
සැලසුම් අංක 26- යෝධ ඇළ වැව්වලට ඉහළින් යෝධ ඇළ ගමන් කිරීමේ දී ඉවුරුවල ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය.....	246
සැලසුම් අංක 27- යෝධ ඇළ වැව්වලට පහළින් ගමන් කිරීමේ දී ඉවුරුවල ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය.....	247
සැලසුම් අංක 28- යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ ඉවුරුවල ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය....	248
සැලසුම් අංක 28 (2)- බැම්ම වල ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය අනුව යෝධ ඇළ ගංඳඟරය...	251
සැලසුම් අංක 29- මහලඵවත්ත ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	255
සැලසුම් අංක 30- නාවාගල (කටියාව) ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	255
සැලසුම් අංක 31- සේනපුර (දික්වැව) ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	256
සැලසුම් අංක 32- මාලිගාකැලය (කටියාව) ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	256
සැලසුම් අංක 33- සිත්තරගම (එළියදිවුල්වැව) ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ...	256

සැලසුම් අංක 34- අමනත්කට්ටුව ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	256
සැලසුම් අංක 35- වෙහෙරගල (අඹගස්වැව) ජනාවාසවල මැටි බඳුන් අවශේෂ.....	257
සැලසුම් අංක 36- යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර ජනාවාස.....	262
සැලසුම් අංක 37- යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු ජනාවාස.....	262
සැලසුම් අංක 38- යෝධ ඇළ ජනාවාස ව්‍යාප්ති ප්‍රදේශයේ අවකාශීය සංවිධානය...	265
සැලසුම් අංක 39- මල්වතු ඔයේ සිට තිසාවැව දක්වා භූමියේ හරස්කඩ.....	272
සැලසුම් අංක 40- ගෝනපතිරාව ඵල්ලංගාව.....	287
සැලසුම් අංක 41- පල්ලේකාගම ඵල්ලංගාව.....	287
සැලසුම් අංක 42- ආත්තිකුලම ඵල්ලංගාව.....	289
සැලසුම් අංක 43- මරදන්කඩවල ඵල්ලංගාව.....	289
සැලසුම් අංක 44- මහඉලුප්පල්ලම ඵල්ලංගාව.....	292
සැලසුම් අංක 45- ගල්මඩුව ඵල්ලංගාව.....	294
සැලසුම් අංක 46- එප්පාවල ඵල්ලංගාව.....	295
සැලසුම් අංක 47- රජ්ජල්ලේගම ඵල්ලංගාව.....	295
සැලසුම් අංක 48- පයින්ඩිකුලම ඵල්ලංගාව.....	296
සැලසුම් අංක 49- හුරිගස්වැව ඵල්ලංගාව.....	296
සැලසුම් අංක 50- තිරප්පනය ඵල්ලංගාව.....	299
සැලසුම් අංක 51- ඇකිරියවැව ඵල්ලංගාව.....	299
සැලසුම් අංක 52 (I)- මහඉලුප්පල්ලම ප්‍රදේශයේ දියකලියේ ක්‍රියාකාරිත්වය.....	309
සැලසුම් අංක 52- ඉහළගම දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ ගමන් ස්වරූපය	310
සැලසුම් අංක 53- කුට්ටිකුලමවැව, කුඩාවැව, අලුත්වැව දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ ගමන් ස්වරූපය.....	312
සැලසුම් අංක 54- යකල්ලේගම දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණ ස්වරූපය.....	314

සැලසුම් අංක 55- අමුණුකොළයේ දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණය.....	317
පස්වන පරිච්ඡේදය	
සැලසුම් අංක 56- අමුණුකොළය හා කොන්වැව දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණය ස්වරූපය.....	319
සැලසුම් අංක 57- පොස්පේට් නිධිය ප්‍රදේශයේ දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණය ස්වරූපය.....	322
සැලසුම් අංක 58- කිරලෝගම අසල දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණය ස්වරූපය.....	324
සැලසුම් අංක 59- බටුවත්ත අසල දී පැරණි යෝධ ඇළ හා නව ජයගඟ නිර්මාණය ස්වරූපය.....	325
සැලසුම් අංක 60- වැවක බැම්ම හා යෝධ ඇළ ඉවුරුවල පීඩනය බෙදී යන ආකාරය.....	342
සැලසුම් අංක 61- යෝධ ඇළ උඩාවත සොරොච්චි හා යටාවත සොරොච්චි.....	345
සැලසුම් අංක 62- ඇළ මාර්ගය ගලායන ප්‍රදේශයේ හරස්කඩ.....	375
සැලසුම් අංක 63- ජලය කළමනාකරණට සඳහා භූමියේ බෑවුම් ස්වභාවයේ පිහිටීම	389

සිතියම් නාමාවලිය

හතරවන පරිච්ඡේදය

සිතියම් අංක 01- යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ජල කළමනාකරණය (මූල ඓතිහාසික අවධිය).....	190
සිතියම් අංක 02- යෝධ ඇළෙන් පෝෂිත අන්තර් ඇළ මාර්ග.....	229
සිතියම් අංක 03- යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්ව ජනාවාස A හා B කොටස් මගින්	260
සිතියම් අංක 04- යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු ඓතිහාසික ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා.....	263
සිතියම් අංක 05-1970 වර්ෂයේ යෝධ ඇළ කලාපයේ ගනුලැබූ ගුවන් ඡායාරූපයක්...325	
පස්වන පරිච්ඡේදය	
සිතියම් අංක 06-යෝධ ඇළෙන් ආරම්භ වන පද්ධති වැව්වල පෝෂක කලාපය හා පද්ධති වැව්වල ව්‍යාප්තිය.....	385
සිතියම් අංක 07-කලාවැවේ සිට මහඉලුප්පල්ලම දක්වා යෝධ ඇළ.....	305
සිතියම් අංක 08-මහඉලුප්පල්ලම සිට බටුවත්ත දක්වා යෝධ ඇළ.....	308
සිතියම් අංක 09-කලාවැවේ සිට බටුවත්ත දක්වා යෝධ ඇළ අයත් ප්‍රදේශවල ස්ථානීය අගයන්.....	304

ප්‍රස්තාර නාමාවලිය

හතරවන පරිච්ඡේදය

ප්‍රස්තාර අංක 01- යකල්ලේගම බැමි සාධකයන්හි පාංශු අණුවල ව්‍යාප්තිය.....	242
ප්‍රස්තාර අංක 02- මහඉලුප්පල්ලම බැමි සාධකයන්හි පාංශු අණුවල ව්‍යාප්තිය.....	242
ප්‍රස්තාර අංක 03- බටුවත්ත බැමි සාධකයන්හි පාංශු අණුවල ව්‍යාප්තිය.....	242
ප්‍රස්තාර අංක 04- යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජල කළමනාකරණ ව්‍යාප්ති රටා.....	266
ප්‍රස්තාර අංක 05- යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත වාරි කර්මාන්ත ජනාවාස හා භූ රූපණය අනුව ව්‍යාප්තව ඇති අයුරු.....	267

ඇමුණුම්

ඇමුණුම I (1-14).....	187
ඇමුණුම II (15-17).....	183
ඇමුණුම III (18-20).....	175
ඇමුණුම IV -21 (ක්‍රමවේද 8කි).....	172
ඇමුණුම V (22-23).....	165
ඇමුණුම VI -24.....	181

හකුළුවාලීම

වෙ.බ.ප.කැ 2006-i-වෙස්සගිරිය බඩවැටි පර්යේෂණ කැණීම 2006-i

වෙ.බ.ප.කැ 2006-ii- වෙස්සගිරිය බඩවැටි පර්යේෂණ කැණීම 2006-ii

Ak	-Amunukole
AGE	-Anuradhapura Gedige Excavation
ASW	-Anuradhapura Salgahawaththa Exacavation
BRW	- Black and Red Ware
C	- Cascade
CA	-Common of Area
CA	- Cascade Area
DTP	-Dagaba Test Pit
EZ	- Epigraphia Zeylanica
EP	- Eppawala Point
GPS	- Geography Position System
GIS	- Geography Information Systems
IC	- Inscriptions of Ceylon
JSMP	- Jetavana Salapatala Maluva Pit
JSWMP	- Jetavana Stupa Veli Maluva Pit
JSOWP	-Jetavana Stupa Outer Wall Pit

JBOP	- Jetavana Bodhi Outer Pit
JHP	-Jetavana Hena Pit
JRP	-Jetavana Ramani pit
JPT	-Jetavana Pilimage Test Pit
Me	-Mahaelluppallama
VC	-Vessagiriya Cave
VE	-Vessagiriya Excavation
RPW	- Red Polish Ware
WA	- Water Area
YE	-Yoda Ela
Yg	-Yakallegama

පෙරවදන

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය පශ්චාත් උපාධි පීඨයේ දර්ශනශූර උපාධිය සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කරනු ලබන “අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්” මාතෘකාව යටතේ අදාළ පර්යේෂණය සිදු කරන ලදී. වාරි කර්මාන්ත ක්‍ෂේත්‍ර පිළිබඳ දේශීය හා විදේශීය පර්යේෂණ සිදුව පැවතිය ද සෑම වාරි කර්මාන්තයක්ම අදාළ දේශයන්හි භූගෝලීය පිහිටීම පිළිබඳ සැලකිලිමත්ව නිර්මාණය කළ බව ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ. අධ්‍යයනය සඳහා යොදාගත් පැරණි යෝධ ඇළ හුදු ඇළ මාර්ගයක් නොව දිගුවැවක් ලෙස තහවුරු කිරීමේ දී කලාපයේ භූ භෞතික පාරිසරික සාධක බලපා ඇති බව පැහැදිලිය. ඒ අනුව මෙම වාරි කර්මාන්තය නිර්මාණය වීමේ සමාජ සංස්කෘතික අවකාශය පද්ධති න්‍යාය ඔස්සේ විග්‍රහ කිරීමට උත්සාහ දරණ ලද අතර ජනාවාස ව්‍යාප්තියේ දිගුවක් ලෙස මෙම වාරි කර්මාන්තය අවධි කිහිපයක නිර්මිතයක් ලෙස තහවුරු කරගත හැකිවිය. මෙහි දී යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පූර්වයේ ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය, යෝධ ඇළ වාරි තාක්ෂණික ශිල්පක්‍රම, යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ ජනාවාස, යෝධ ඇළෙන් පෝෂිත පද්ධති වැව් හා කිසාවැව් හා අභයවැව් තදශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාස පිළිබඳව මෙහි දී අධ්‍යයනය කරන ලදී. මෙම කාර්යය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා අනුගමනය කරන ලද වැදගත් ක්‍රමවේදයක් ලෙස යෝධ ඇළ පැරණි ගමන් මාර්ගය හා අදාළ කලාපල භූ භෞතික පරිසරය තහවුරු කිරීම.

දීර්ඝ කාලීන පර්යේෂණක ප්‍රතිඵලයක් වන “අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්” නමැති මෙම පර්යේෂණය සිදු කිරීමේ දී පුරාණ වාරි කර්මාන්තය හා ජනාවාසකරණය සම්බන්ධ න්‍යායාත්මක දැනුම අවබෝධ කරදුන් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ භූගෝල විද්‍යා අධ්‍යයන අංශයේ මහාචාර්ය ජී. එම්. බණ්ඩාරනායක මහතා, ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ මහාචාර්ය ඇලෙක්සැන්ඩර් කපුකොටුව මහතා සහ මහාචාර්ය ගාමිණී රණසිංහ මහතාට ද, ජල විද්‍යාව හා පුරාණ ජල කළමනාකරණ පිළිබඳ න්‍යායාත්මක අවබෝධය ලබාදුන් මහාචාර්ය ජී. එම්. බණ්ඩාරනායක මහතාට ද නැවත වරක් පළමුව ස්තූතිය පුදකර සිටිමි. අධ්‍යයනයේ අධීක්ෂණ කාර්යයන්වල දී පර්යේෂණයේ පෙළගැස්ම පිළිබඳ මඟ පෙන්වූ මහාචාර්ය ඇලෙක්සැන්ඩර් කපුකොටුව

මහතාට ද, ග්‍රාමීය වැව් ආශ්‍රිත ජල කළමනාකරණය හා යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්ත ලක්ෂණ පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී න්‍යායාත්මක හා ශාස්ත්‍රීය මඟ පෙන්වීම සිදු කරන ලද ජී.එම්. බණ්ඩාරනායක මහතාට ද, පර්යේෂණ කාර්යයන්වල දී ඇති වූ ගැටලු නිරාකරණය කර ගැනීම සඳහා උපදෙස් ලබාදුන් මහාචාර්ය සී. එම්. මද්දුම බණ්ඩාර මහතා හා ආචාර්ය පී. බී. ධර්මසේන ආචාර්යවරුන්ගේ උපදෙස් හා දිරි ගැන්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම අධ්‍යයන කාර්යය සාර්ථක කර ගැනීමට අවකාශය ලැබුණි.

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ජේතවන ව්‍යාපෘතියේ කැණීම් හා පර්යේෂණ අංශයේ සේවය කරන අතරතුර පර්යේෂණයට අදාළ පර්යේෂණ කාර්යය හා ශාස්ත්‍රීය කටයුතු සිදු කර ගැනීමට සහයෝගය ලබාදුන් ව්‍යාපෘති කළමනාකාර කුමන්ට ස්තූති පූර්වක වෙමි. ක්‍ෂේත්‍ර ගවේෂණ කාර්යයන්වල දී අවසර ලබාදුන් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යක්ෂක ජනරාල් පී.බී.මණ්ඩාවල මහතා ද, උතුරු මැද පළාත් (අනුරාධපුර) පුරාවිද්‍යා අධ්‍යක්ෂක ඇතුළු නිලධාරී මණ්ඩලයට ද, විද්‍යාගාර පර්යේෂණ කාර්යයන් සිදු කරදුන් මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල අභ්‍යන්තර විද්‍යාගාරයේ රසායනාගාර සහායක ආර්. එස්. මාධව ප්‍රිමාල් රණසිංහ හා එච්. එම් ගයාන් සඳරුවන් නිලධාරී දෙපළට ද, භූගෝල තොරතුරු පද්ධති මෘදුකාංගය භාවිත කර සිතියම් සකස් කිරීම සඳහා සහාය ලබාදුන් ජේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ භූගෝල විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ ආරාධිත කථිකාචාර්ය සුදාකරන් සුන්දරලිංගම් මහතාට ද, ශ්‍රී ලංකා නාවික හමුදාවේ භූ විද්‍යා අංශයේ සේවයේ නියුතු ඩී. එම්. කුශංග රෝවන රාජපක්ෂ මහතාට ද, සමෝච්ච රේඛා දත්ත හා ගුවන් ඡායාරූප සපයා දීම සඳහා වෙහෙසක් දැරූ මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරී මහතුන්ට ද, පුරාවස්තු සැලසුම් ඇඳීම, වර්ගීකරණ කාර්යය සිදුකර දුන් ජේතවන ව්‍යාපෘතියේ සැලසුම් අංශයේ ආර්. එම්. ලක්මාලී මෙනවිය ඇතුළු කාර්යය මණ්ඩල නිලධාරීන් ගෞරවයෙන් සිහිපත් කරමි.

ක්‍ෂේත්‍ර අධ්‍යයන කාර්යයන්වල දී සහාය ලබාදුන් යෝධ ඇළ කලාපයේ සාමාන්‍ය ජනතාවට ද, තලාව අලුත්වැව රජමහා විහාරයේ විහාරාධිපති පෙරියකුලමේ සිවලී හිමි, පුදුක්කුලමේ සීලානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ද, එප්පාවල බෙන්තාරාමාධිපති මහමන්කඩවල පියරතන නායක ස්වාමීන් වහන්සේ ද, ගල්කන්ද පුරාණ රජමහා විහාරාධිපති සඳරැස්ගම උපරතන ස්වාමීන් වහන්සේ ද, විජිතපුර රජමහා විහාරාධිපති හල්මිල්ලෑවේ ධම්මාරාම ස්වාමීන් වහන්සේට ද

ගෞරව පූර්වක ස්තූතිය පුද කරන අතර මෙලෙස නම් වශයෙන් සිහිපත් කළ නොකළ
පර්යේෂණ කාර්යය සඳහා සහාය ලබාදුන් සියලු දෙනා ගෞරවයෙන් සිහිපත් කරමි.

අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්

භාල්පන්දෙනිය හේවගේ අශෝක කරුණාරත්න

සංකෛපය

අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ කැකිරාව, මහලුප්පල්ලම හා තලාව ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසවලට යටත්ව, කලා ඔය හා මල්වතු ඔය නිමිතවල ඉහළ මිටියාවත හරහා කලාවැවේ සිට තිසාවැව දක්වා සැතපුම් 54 දුරක් අක්වක් රේඛීයව යෝධ ඇළ ගලායයි. වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ හා අවකාශීය සංවිධානය අනුව එය ඇළ මාර්ගයක් නොව දිගුවැවක කාර්යයට නොදැවිණි ජල කළමනාකරණ කාර්යයක් ඉටු කරයි. “අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ ආශ්‍රිත ජනාවාසකරණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්” අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන පර්යේෂණ ගැටලුව “ජනාවාස අනුක්‍රමිකතාවේ දිගුවක් ලෙස යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්තය බිහිවූයේ ද? ” යන්න අධ්‍යයනය කරන ලදී. පර්යේෂණ අරමුණ “අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ පදනම් කරමින් ව්‍යාප්ත වූ ජනාවාසවල අනුක්‍රමිකතාවයේ දිගුවක් ලෙස යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්තය බිහි වූ බව” අධ්‍යයනය කිරීමයි. අධ්‍යයනයේ න්‍යායාත්මක ප්‍රවේශය ලබාගැනීම සඳහා පද්ධති න්‍යාය (Systems Theory), මධ්‍යම පරාස න්‍යාය (Middle Range Theory) හා සංස්කෘතික පරිසර විද්‍යාව (Cultural Environment Science) න්‍යායන් භාවිත කරන ලදී. යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර ජනාවාස හා ජල කළමනාකරණය, යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු ජනාවාස හා වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණවල විකාශනය, තදශ්‍රිත කලාපවල ජනාවාස අනුක්‍රමිකතා හා යෝධ ඇළ අගනගරය දක්වා නිර්මාණය කිරීමේ අවකාශය, පැරණි ගමන් මාර්ගය ස්ථානීය තොරතුරු වාර්තා (GPS) කිරීම අධ්‍යයනයේ දී ප්‍රමුඛ විය. කාලානුරූපව යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපය, ආරම්භක ජල මූලාශ්‍ර, තදශ්‍රිත කලාප ජනාවාස ව්‍යාප්තියත් සමඟ පූර්ණ වාරි කර්මාන්ත ලෙස යෝධ ඇළ විකාශනය වීමෙන් සිදු වූ වාරි සංස්කෘතික භූමි දර්ශනය අධ්‍යයනය කරන ලදී. නියැදි රැස් කිරීමේ දී ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා, එල්ලංගා පද්ධතිය, යෝධ ඇළ වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ, සමෝච්ච රේඛාවල විහිදීම, බැම් සාධක, සෙල්ලිපි, මැටි බඳුන් කොටස්, ජනශ්‍රැති, පාංශු නියැදි, මුහුදු මට්ටම් උස, ජනාවාස සාධක යටතේ නියැදි ලබාගැනීම සිදුවිය. දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී භූ ගෝලීය තොරතුරු පද්ධතිය (Geographic Information System), පාංශු අණුක විශ්ලේෂණය (Soil Grains Size Analysis), මැටි බඳුන් වර්ගීකරණ දත්ත ගොනුව

(Pottery Typology), ගෝලීය ස්ථානීය පිහිටීම හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රම (Global Positioning System), භාවිත කරන ලදී. පර්යේෂණ ප්‍රතිඵල ලෙස යෝධ ඇළ නිර්මාණයට පෙර පූර්ව ඓතිහාසික, මූල ඓතිහාසික ජනාවාස ව්‍යාප්ති රටා හා ඒ ආශ්‍රිත වාරි කර්මාන්ත කටයුතුවල විකාශනය, ගම්වැව් ආශ්‍රිත (Village Tank) ජල කළමනාකරණ, පූර්ණ ඵල්ලංගා පද්ධතිය. යෝධ ඇළ නිර්මාණයෙන් පසු එහි වාරි තාක්ෂණික ලක්ෂණ, පූර්ව ඵල්ලංගා පද්ධතිය යෝධ ඇළ මගින් පෝෂණය වීම, උඩාවත පූර්ව ජනාවාස යටාවත කලාපයට විවලය වීම සඳහා යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්තය බලපාන ලද ආකාරය තහවුරු කරන ලදී. ඇළ මාර්ගය අන්තර් කලාපයේ සෑම වැවක් වටාම ගමන් කිරීම, වැවට ජලය ලබාදීමට යෙදූ සොරොව්, උඩාවතට විහිදී යන තිරස් හා ආංශික ඵල්ලංගා පද්ධතීන්, දියගිල්ම ඇල්ලීමට හැකි වන පරිදි ඉවුරු නිර්මාණය, භූමියේ බෑවුම් ස්වභාවය අනුව කලාවැව සිට නඹවැව දක්වා කලා ඔයට ද නඹවැව සිට තිසාවැව දක්වා මල්වතු ඔය ද බෑවුම් වන පරිදි ඉවුරු ඉදිකිරීම, දියකලිය ස්ථානගත කිරීම හා එහි ක්‍රියාකාරීත්වය වාරි කර්මාන්තට නව එළියක් ලබාදුන් අංගයකි. තදශ්‍රිත කලාපයේ පොකුරු ජනාවාස ව්‍යාප්තියක් (Clusters Settlement) යෝධ ඇළ අන්තර් කලාපයේ ජනාවාස ව්‍යාප්තිය තීරු (Liner Settlement), විසිරුණු (Dipasal Settlement) ජනාවාස ද, ඇළ නිර්මාණයට පෙර පොකුරු ජනාවාස (Clusters Settlement) හඳුනාගත හැකිවිය. අධ්‍යයන කලාපයේ තිසාවැව හා අභයවැව තදශ්‍රිත කලාපය ප්‍රාග් ඓතිහාසික අවධියේ සිට ඓතිහාසික අවධිය දක්වා විකාශනය වූ සංස්කෘතික අවධිවල සංකීර්ණත්වය හේතුවෙන් යෝධ ඇළ වාරි කර්මාන්තය අගනගරය දක්වා ගොඩනැගීමට ගාමක බලවේගයක් වූ බව පර්යේෂණයේ දී අනාවරණය කරන ලදී. මේ හේතුවෙන් අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ එක් අවධියක නිර්මාණය වූ වාරි කර්මාන්තයක් නොවන බවත් අවධි කිහිපයක නිර්මිතයක් බවත් වාරි සංස්කෘතික භූමි දර්ශනය අධ්‍යයනයේ දී පැහැදිලි විය.

ප්‍රමුඛ පද- ජනාවාස, ජල කළමනාකරණය, යෝධ ඇළ, වාරි කර්මාන්තය, වැව